

Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

**Koncepce rozvoje Ústavu světových dějin
Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze
(1. 12. 2006 – 30. 11. 2009)**

I) Oblast personálního rozvoje

A) Současný stav

V současné době je Ústav světových dějin FF UK v Praze (dále jen ÚSD) velmi dobře (byť nikoli ideálně) personálně vybaven; tvoří jej 13 akademických pracovníků (12,4 úvazku), 2 pracovníci Historického kabinetu (společná knihovna historických pracovišť FF UK; 1,5 úvazku) a 1 sekretářka (0,75 úvazku).

Ústav je rozdělen do 4 seminářů:

- Seminář středověkých dějin (2 členové; 2,0 úvazku)
- Seminář novověkých dějin (4 členové; 3,9 úvazku)
- Seminář nejnovějších dějin (4 členové; 3,5 úvazku)
- Seminář obecných a komparativních dějin (3 členové; 3,0 úvazku).

Tato struktura je naprosto vyhovující, neboť odpovídá platným akreditacím i mým představám o dalším směřování ÚSD; kromě toho nabízí studentům široký výběr při volbě specializace (tzv. druhý cyklus pětiletého magisterského studia, navazující magisterské a doktorské studium).

Z hlediska personálního složení patří ÚSD v současnosti k pracovištím, která nemají (v rámci studijního oboru „Historie“, o němž jako o celku platí totéž) problém s akreditacemi (v žádném stupni). Tato skutečnost je dána jeho kvalitní kvalifikační strukturou:

- 2 profesori (na celý úvazek)
- 5 řádně habilitovaných docentů (4 na celý úvazek, 1 na úvazek 0,9)
- 5 odborných asistentů (s titulem CSc. či Ph.D.; 4 na celý úvazek, 1 na úvazek 0,5)
- 1 asistent (na celý úvazek).

Současné personální složení ústavu proto hodnotím jako bezproblémové jak z hlediska kvalifikační struktury a věku jeho členů (ve všech kategoriích), tak z hlediska metodologické pestrosti, kterou pokládám za stejně významnou.

B) Předpokládaný respektive ideální stav

Výhled do dalších tří let souvisí se dvěma zásadními skutečnostmi, tj. s metodikou výpočtu tzv. „mzdových balíčků“ (nepřímo, neboť „mzdový balíček“ nevnímám jako jediný zdroj finančního zabezpečení ÚSD) a s předpokládaným kvalifikačním růstem členů ÚSD (přímo).

K první skutečnosti se nemohu zcela kompetentně vyjádřit, neboť k dnešnímu dni tuto metodiku neznám; znám pouze – bez záruky – obecná kritéria, podle nichž budou základním součástí přidělovány finanční prostředky (počet studentů, počet absolventů, kvalifikační struktura, publikační činnost, úspěšnost při získávání grantů, výzkumných záměrů etc.); v nich by měl ústav se ctí obstát.

Přes neznalost výše uvedených kritérií budu usilovat o navýšení počtu akademických pracovníků ústavu o 0,5 respektive o 1,5 úvazku. Jednoznačnou prioritou je posílení Semináře středověkých dějin (ze 2,0 na 2,5, případně na 3,0 úvazku); tato potřeba je dána velkým objemem práce v bakalářském studijním programu a v tzv. prvním cyklu (pětiletého) magisterského studijního programu). Zároveň budu usilovat – v delším časovém horizontu – o posílení Semináře nejnovějších dějin o 0,5 úvazku, zejména vzhledem k velkému zájmu studentů o tuto specializaci.

Pokud jde o druhou skutečnost, v následujících třech letech budu – nehledě na současný velmi dobrý stav – dbát na další zvyšování kvalifikační struktury pracoviště, a to – minimálně – následujícím způsobem:

- Mgr. Ondřej Vojtěchovský zahájí státní rigorózní řízení; dále předloží k obhajobě svou disertační práci.
- PhDr. Václav Drška, Ph.D., PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D. a PhDr. Jan Županič, Ph.D. zahájí habilitační řízení.
- Zahájení profesorských řízení není v následujícím tříletém období nezbytně nutné, přesto i zde jistý výhled existuje (týká se všech řádně habilitovaných docentů).

Předpokládaný (ideální) stav ÚSD vypadá ve srovnání se stavem dnešním následovně:

Seminář	Současný stav (11/2006)	Předpokládaný stav (11/2009)	Ideální stav (následující období)
středověkých dějin	1 docentka* 1 odborný asistent (celkem 2,0 úvazku)	2 docenti 1 asistent nebo 1 odborný asistent (alespoň na úvazek 0,5) (celkem 2,5 úvazku)	2 docenti 1 asistent nebo 1 odborný asistent (celkem 3,0 úvazku)
novověkých dějin	1 profesor 1 docent (0,9 úvazku) 2 odborní asistenti (celkem 3,9 úvazku)	1 profesor 3 docenti (2 na celý úvazek, 1 na úvazek 0,9) (celkem 3,9 úvazku)	2 profesori (1 na celý úvazek, 1 na úvazek 0,9) 2 docenti (celkem 3,9 úvazku)
nejnovějších dějin	1 profesor 2 docenti 1 odborný asistent (na úvazek 0,5) (celkem 3,5 úvazku)	1 profesor 2 docenti 1 odborný asistent (na úvazek 0,5) (celkem 3,5 úvazku)	2 profesori 1 docent 1 odborný asistent (na celý úvazek) nebo 2 odborní asistenti (na úvazek 0,5) (celkem 4,0 úvazku)
obecných a komparativních dějin	1 docentka 1 odborný asistent 1 asistent (celkem 3,0 úvazku)	1 docentka 2 odborní asistenti (celkem 3,0 úvazku)	2 docenti 1 odborný asistent (celkem 3,0 úvazku)
Celkový počet členů (úvazků) ústavu	13 členů 12,4 úvazku	14 členů 12,9 úvazku	14/15 členů (13,9 úvazku)

*Není-li uvedeno jinak, jedná se o celé pracovní úvazky.

Další důležité poznámky

- Za klíčové pokládám, aby většina členů ústavu měla i nadále hlavní pracovní poměr na FF UK, tj. aby ÚSD byl jejich hlavním pracovním působištěm. Posílení pracoviště tzv. externisty chápu jako jistou „nadstavbu“, která může vhodně rozšířit odborné zaměření ÚSD a nabídku pro studenty, ale která není nezbytná (mimo jiné vzhledem k existenci dalších historických a „příbuzných“ pracovišť).
- Jako důležité vidím rovněž zapojování doktorandů do vědecké práce ÚSD, zejména prostřednictvím výzkumného záměru (VZ), specifického výzkumu (SV) a dalších grantů a projektů (GAČR, GAUK etc.); právě z těchto mladých kolegů by měli pocházet noví členové ústavu. Již samotná skutečnost, že se 12 ze 13 členů ÚSD (+ doktorandi a další spolupracovníci v kategorii D2) podílí na VZ, nemluvě o projektech v rámci SV, naznačuje, že ústav jde správným směrem. V následujícím období učiním vše pro to, aby zapojení členů ÚSD do těchto projektů pokračovalo minimálně na stejné úrovni jako dosud.

II) Rozvoj pedagogické činnosti

Pokud jde pedagogickou činnost, je zaměření Ústavu světových dějin v následujících třech letech do značné míry dáno platnými akreditacemi respektive podanou žádostí o udělení akreditace. V současné době se ústav podílí na zabezpečení výuky:

- bakalářského jednooborového studia (platnost akreditace do roku 2011)
- magisterského navazujícího jednooborového studia a magisterského navazujícího jednooborového studia v kombinaci (platnost akreditace do roku 2011)
- magisterského dvouoborového (pětiletého) studia (platnost akreditace do roku 2011)
- doktorského studia (platnost akreditace do roku 2009)

- magisterského jednooborového (pětiletého) studia (v útlumu; na dostudování)

- Zároveň byla podána žádost o udělení nové akreditace bakalářského studia oboru „Historické vědy“ (tzv. „společný bakalář“), která úspěšně prošla všemi fakultními grémii. Se zahájením výuky v tomto programu počítám od akademického roku 2008-09 (nebude-li žádost schválena tak, abychom mohli realizovat přijímací řízení již pro akademický rok 2007-08).

- V současné době probíhá v rámci historických ústavů na FF UK diskuse o případné přípravě žádosti o akreditaci bakalářského dvouoborového studia; v této diskusi bude možné efektivně pokračovat až po jmenování nových ředitelů historických ústavů. Já sám si „dvouoborového bakaláře“ historie a profil absolventa takového studia dokážu představit, vzhledem k hodinovému (a kreditnímu) omezení takové výuky však bude její příprava velmi náročná.

- Stávající počet studentů na oboru „Historie“ pokládám za takřka ideální; po mém soudu je možné jeho mírné navýšení (řádově o dvě až tři desítky), nikoli však za cenu snížení nároků na uchazeče.

Tříleté bakalářské jednooborové studium

Vzhledem k tomu, že v akademickém roce 2006-2007 začne čtvrtý rok fungování bakalářského studia (na jaře respektive v létě 2006 jsme měli první absolventy), budeme se moci zaměřit na jeho pečlivé propracování („vyladění“ výuky).

Jednoznačným cílem výuky v této formě studia musí být nejen absolventi s odpovídajícím profilem (viz akreditace tohoto studijního programu), ale zejména absolventi, kteří budou vidět jako naprosto přirozené pokračování v magisterském studiu na naší fakultě (ať už přímo na oboru „Historie“ nebo na některém z „příbuzných“ oborů). Tuto skutečnost chápou jako zásadní; na základě dosavadních zkušeností z přijímacího řízení totiž mohou s plnou odpovědností říci, že úroveň absolventů bakalářských historických programů z jiných vysokých škol úrovně „našich“ bakalářů zdaleka nedosahuje. Řečeno jinými slovy: studenti našich magisterských studijních programů budou tak kvalitní, jak kvalitní bakaláře si sami vychováme.

Dvouleté magisterské navazující jednooborové studium a

Dvouleté magisterské navazující jednooborové studium v kombinaci

V obou případech se jedná o velmi důležitý stupeň studia; v první řadě proto, že jeho absolventy lze pokládat (na rozdíl od bakalářské formy studia) za „profesionální historiky“, za druhé proto, že právě z nich by se měli rekrutovat naši budoucí doktorandi (přirozeně při zachování otevřeného přijímacího řízení pro zájemce z jiných, příbuzných oborů i z jiných vysokých škol).

Pětileté dvouoborové magisterské studium

Třebaže jsem stoupencem tzv. strukturovaného studia, vnímám tento typ studia jako potřebný; bude-li možné v něm pokračovat i po roce 2011, nebránil bych se tomu. Kombinaci s jinými obory pokládám za ideální, mimo jiné proto, že zabraňuje příliš úzké specializaci, nemluvě o větší možnosti uplatnění na trhu práce. Stejně jako v případě dvouletého magisterského navazujícího jednooborového studia (i v kombinaci) se jedná o budoucí doktorandy, tj. o „zárodky“ budoucího vědeckého potenciálu ústavu.

Doktorské studium

Jedna z priorit. V současné době má ústav 20 doktorandů v interní formě studia a 32 v kombinované formě studia. Pro následující období počítám se zvýšením tohoto počtu. Nezbytným předpokladem je zvýšení kvalifikační struktury pracoviště, uvedené v první části koncepce. Zatímco v současné době se na vedení doktorandů podílí především dva profesoři a pět docentů, po předpokládané habilitaci odborných asistentů se potenciál ústavu v tomto ohledu významně zvýší. Důraz bude kladen rovněž na vyšší počet dokončených doktorských studií.

K prioritám ústavu by měly patřit tzv. doktorské semináře, na nichž studenti prezentují dílčí výsledky své práce a konfrontují je s výsledky svých kolegů. V tomto ohledu již výtečně funguje doktorský seminář Semináře obecných a komparativních dějin. V současné době se rozbíhá společný doktorský seminář Semináře novověkých dějin a Semináře nejnovějších dějin. V následujícím tříletém období by měl začít fungovat rovněž doktorský seminář Semináře středověkých dějin.

Program Erasmus

V tomto případě je vpravdě neocenitelná role doc. Klusákové ze Semináře obecných a komparativních dějin; navzdory náročnosti této práce předpokládám, že v ní bude pokračovat i nadále. Já sám budu usilovat o to, aby vedení fakulty kolegy, kteří se na erasmovském programu podílejí, patřičně ocenilo. V současné době má ÚSD k dispozici 39 stipendijních míst na 25 univerzitách v 10 zemích); pro přijíždějící studenty je připraven program 2 seminářů a 3 přednášek (společně s ÚHSD, ÚČD, SIS a KPVHAS).

Další chystané studijní programy

Pro magisterské studium připravujeme jako rozšíření stávající nabídky mezinárodní studijní program, který by měl být připraven v roce 2008-09. Pod zkratkou TEMA vzniká ve spolupráci s EHESS (Paříž), ELTE Budapešť, Ústav Teleki Budapešť, University Catania, Cluj a Sofia; kromě FF UK se na přípravě podílí i FHS UK (za ÚSD je garantem programu doc. Klusáková).

Pro rozvoj a internacionalizaci doktorského studia jsme navázali spolupráci s TU Eidhoven a Universitou Plovdiv. V ZS 2006 probíhá přijímání studentů; od ledna 2007 bude doktorandský seminář Semináře obecných a komparativních dějin spolupracovat při výchově 5 doktorandů s finanční podporou Nizozemské nadace pro studium dějin technologií.

Další důležité poznámky

- V souvislosti s pedagogickou činností pokládám za nutné udržení alespoň částečné zastupitelnosti jednotlivých členů ÚSD v rámci výuky v bakalářském i magisterském studijním programu. V současné době je tato zastupitelnost zajištěna velmi dobře; jako příklad lze uvést ochotu a faktickou připravenost doc. Pickové a dr. Dršky podílet se pro případ potřeby na výuce základních kurzů raného novověku; v případě prof. Skřivana, doc. Stellnera, doc. Klusákové, dr. Horčíčky a dr. Kubiše platí totéž pro výuku základních kurzů nejnovějších dějin, stejně jako v případě doc. Kováře, doc. Pelikána a dr. Vojtěchovského pro výuku základních kurzů dějin novověku. Totéž platí o spolupráci v rámci jednotlivých seminářů v magisterském stupni studia; jako příklad mohou uvést spolupráci doc. Kováře se Seminářem novověkých dějin, doc. Stellnera, dr. Horčíčky a dr. Vojtěchovského se Seminářem nejnovějších dějin.
- Tuto skutečnost je třeba mít pečlivě na zřeteli při personální politice vedení ústavu. Úzká specializace jeho členů je žádoucí jen do určité míry; schopnost a ochotu „podřídit se“ – alespoň zčásti a na jistou dobu – potřebám ústavu pokládám za nutný předpoklad, zvažovaný při přijetí každého nového člena tohoto pracoviště.
- Počínaje akademickým rokem 2006-07 hodlám zahájit nový typ spolupráce s českými historickými pracovišti, vedoucí k obohacení výuky studentů historie na FF UK, a to ve formě volného přednáškového cyklu odborníků z jiných vysokých škol v ČR (FSV UK v Praze, FF JU v Českých Budějovicích, FF UP v Olomouci, FPF SU v Opavě, FHS Univerzity v Hradci Králové, NF VŠE v Praze atd.).
- Podobným způsobem hodlám rozvíjet i spolupráci se zahraničními pracovišti, tj. navázat na přednášky prof. Bosbacha a prof. Hieryho (Universität Bayreuth), prof. Herziga a prof. Clemens (Universität Hamburg), prof. Suppana (Universität Wien), prof. Cot (Université Paris 1), prof. Strathse (IUE Florencie).

III) Rozvoj vědecké činnosti

Vědecká práce je na Ústavu světových dějin podle mého názoru na vysoké úrovni. Vypovídá o tom několik základních skutečností:

- Výtečná kvalifikační struktura tohoto pracoviště.
Přesto budu ve spolupráci se svými kolegy usilovat o její další zvýšení (viz první bod této koncepce), neboť to pokládám za jedno z klíčových kritérií při hodnocení úspěšnosti vedoucích základních součástí i základních součástí jako takových.
- Zapojení drtivé většiny členů tohoto pracoviště do výzkumného záměru (včetně podílu na jeho přípravě) a výsledky jejich práce za první dva roky trvání tohoto projektu.
V tomto ohledu si pro následující tři roky kladu jednoznačnou prioritu: úspěšné dokončení práce na VZ (kvalitní práce a stejně kvalitní prezentace výsledků).
- Úspěšnost při získávání dalších grantů (doc. Stellner, dr. Horčíčka a dr. Županič [GAČR, GAUK], doc. Kovář, doc. Stellner a prof. Nálevka [granty Úřadu vlády pro informování od evropských záležitostech], doc. Stellner [Humboldt Stiftung], dr. Horčíčka [Fullbright Foundation], dr. Kubiš [spoluřešitel projektu EURONAT, 5. rámcového programu EU], doc. Klusáková [podíl na řízení projektu CLIONHRES.net v rámci 6. rámcového programu EU]).
V této souvislosti musím konstatovat, že vzhledem k náročnosti pedagogické práce, zapojení do VZ (případně SV etc.) v následujících třech letech masivní zapojení kolegů do dalších grantů nepředpokládám; při důrazu na udržení vysoké kvality nelze pracovní den „natahovat“ do nekonečna.
- Uspořádání velké mezinárodní konference k německo-ruským vztahům (ve spolupráci s NF VŠE Praha a Universität Bayreuth, 24.-25. listopadu 2005; doc. Stellner, doc. Kovář, prof. Bosbach), dále konferencí Meeting the Other (2002), Cultural Conquest (2003), New Technologies and Humanities (2005; všechny tři Seminář obecných a komparativních dějin).
Vzhledem k úspěchu konferencí a s ohledem na nutnost prezentovat výsledky práce ÚSD před odbornou veřejností počítám ve třetím roce nového funkčního období s uspořádáním dvoudenní odborné konference, na níž by členové ústavu (+ jejich doktorandi a další spolupracovníci) seznámili kolegy se svými pracovními výsledky.
- Rozsáhlá publikační činnost (monografie, sborníky, studie, články, účast na odborných kolokviích, konferencích, sympóziích a seminářích).
Budu podporovat vydávání úspěšných ročenek ústavu, a sice *Prague Papers on History of International Relations* (editoři prof. Skřivan, doc. Kovář, doc. Stellner, dr. Drška – v současné době se připravuje do tisku 10. ročník) a *Dvacátého století* (editoři doc. Kovář a prof. Nálevka – v současné době se připravuje do tisku 3. ročník). První umožňuje prezentovat výsledky práce členů ÚSD v zahraničí (ročenka je zasílána na desítky zahraničních univerzit, zejména do SRN a Rakouska, odkud pochází většina členů jejího redakčního kruhu), ve druhé mohou publikovat nejlepší diplomanti a doktorandi, což je obzvlášť cenné. Dále budu podporovat vydávání sborníků z komparativních dějin pro AUC *Studia Historica* (Seminář obecných a komparativních dějin).

Další důležité poznámky

- Za potřebné pokládám posílení spolupráce jednotlivých členů ÚSD i ústavu jako celku s českými vědeckými a vědecko-pedagogickými historickými pracovišti a jejich předními osobnostmi (společné projekty, přednášky etc.; například Historický ústav AV ČR [Prof. Raková]; FF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích [Prof. Bůžek]; FF Univerzity Palackého v Olomouci [Prof. Barteček, doc. Miller], FPF Slezské univerzity v Opavě [Prof. Jirásek]; FHS Univerzity v Hradci Králové [Doc. Fukala], NF VŠE v Praze [Dr. Tajovský] atd.), celkový výčet by byl příliš dlouhý.
- Pokud jde o zahraniční spolupráci, pokládal bych za úspěch, kdyby se podařilo udržet její současnou úroveň (studijní a přednáškové pobyty v rámci meziuniverzitní [mezifakultní] spolupráce, společnou ediční činnost etc.).

IV) Výhled do dalších oblastí rozvoje

- Obecně řečeno bude mým hlavním cílem posilování unikátního charakteru ÚSD (jediné pracoviště v ČR, zaměřené výhradně na výzkum a výuku obecných/ světových dějin).
- Předpokládám, že ústav bude vzhledem k vysoké odbornosti svých členů a výtečné kvalifikační struktuře poskytovat i nadále „služby“ („výpomoc“) dalším základním součástem FF UK. Jako příklad lze uvést působení doc. Pelikána coby zástupce ředitele Ústavu slavistických a východoevropských studií, pedagogickou činnost doc. Stellnera tamtéž či prof. Nálevky pro Středisko iberoamerických studií a pro Katedru kulturologie.
- Ve spolupráci s vedením fakulty počítám s rozvojem Historického kabinetu jakožto moderní knihovny „evropského typu“ (pro bližší specifikaci zde není dostatek prostoru).
- Za důležitou podkládám rovněž kvalitní prezentaci ÚSD na webových stránkách, a proto o ni budu – i ve srovnání se současným velmi dobrým stavem – usilovat.

Poznámka na závěr

O mé způsobilosti vést Ústav světových dějin i v následujícím tříletém období podle mého názoru vypovídá současný velmi dobrý stav tohoto pracoviště, jehož ředitelem jsem od 1. října 2002 a jehož rozvoji jsem (v návaznosti na činnost svých předchůdců, prof. Nálevky a doc. Stellnera) doposud věnoval maximální možnou péči.

Pokud jde o důstojnou reprezentaci ÚSD při jednání s jinými historickými a obecně akademickými pracovišti (nejen na FF UK, ale v rámci celé ČR i v zahraničí), uvádím své členství ve Vědecké radě FF UK v Praze, ve Vědecké radě FF JU v Českých Budějovicích, ve Vědecké radě NF VŠE v Praze, v Akademické radě Liberálního institutu v Praze a ve Stálé pracovní skupině Akreditační komise pro historii při MŠMT ČR v Praze.

Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.
Praha, 1. prosince 2006